

PASQUA-TEMPS DE DURANT L'ANY-ADVENT
EN EL SACRAMENTARI DE SANT CUGAT
DEL VALLÈS

Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, Ms. Sant Cugat 47
Edició i estudi

Joan BELLAVISTA

A l'època del Ms. Sant Cugat 47, l'ús dels sacramentaris per a la celebració de l'eucaristia anava cedint lloc als missals plenaris, apareguts a l'inici del segon mil·lenni. A Catalunya, però, en el segle XII els sacramentaris mantenen encara la seva vigència. La transcripció d'un nou plec de folis, pensada per a l'edició, acompanyada de l'estudi del sacramentari monàstic procedent de Sant Cugat, és l'intent de continuïtat en què s'arreglera el present treball¹.

1. MISSA DE PASQUA

L'empremta d'un sacramentari tardà com és el cas del que aquí estudiem es palesa en el fet d'ajustar-se més i més als models romans, esdevenint cada vegada més restringida la seva originalitat.

És el que apareix a primera vista en adonar-nos que les oracions de la missa de Pasqua, en el sacramentari que anomenem de Sant Cugat, són les mateixes del SHad. Passa el mateix amb el sacramentari de Barcelona. En

1. Publicacions anteriors sobre el Ms. Sant Cugat 47 de l'Arxiu de la Corona d'Aragó:

Joan BELLAVISTA, *La pre-quaresma i la quaresma en el Sacramentari de Sant Cugat del Vallès*, Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, Ms. Sant Cugat 47, dins *Miscel·lània Litiúrgica Catalana III*, Barcelona 1984.

——— *La Setmana Santa en el Sacramentari de Sant Cugat del Vallès*, Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, Ms. Sant Cugat 47, dins *RCat XI* (1986) 105-117.

——— *Nadal-Quaresma en el Sacramentari de Sant Cugat del Vallès*, Barcelona, Arxiu de la Corona d'Aragó, Ms. Sant Cugat 47. Edició i estudi, dins *RCat XVI* (1991) 141-168.

la missa de Pasqua ja no els acompanyen les oracions *Ad vesperum* ni *Ad fontes*, que encara conserven els sacramentaris de Vic i Ripoll o el mateix *Missale Parvum* de Vic. Es troben també en els sacramentaris manuscrits Ms. 68, del Museu Episcopal de Vic, f. 72, i en el Ms. 46 del Museu Diocesà de Girona, f. 25.

El nostre sacramentari i el de Barcelona són els que ja no reproduïxen aquestes dues oracions, ni la *ad Sanctum Andream* del SHad. En la missa de Pasqua, hi trobem a faltar la benedicció de l'Anyell que el SB encara conserva a l'interior de la Pregària Eucarística.

2. MISSA DEL SANT SEPULCRE

Com en altres dels sacramentaris catalans, el Ms. SCu 47 conté la missa del Sant Sepulcre. Els textos no coincideixen amb el formulari del SB, sinó amb el dels SRip i del Ms. 68 del Museu Episcopal de Vic, f. 75, almenys, pel que fa a aquest darrer, per a la col·lecta.

3-8. MISSES DE L'OCTAVA DE PASQUA

De la comparació amb el sacramentari adrià, s'observa que, per a la setmana de Pasqua, el sacramentari de Sant Cugat redueix al mínim els formularis de missa per a cada dia de l'octava; es limita a les tres oracions: col·lecta, secreta, postcomunió. Si bé es tracta dels mateixos formularis del SHad, s'absté, com ja ho féu per a la missa de Pasqua, de prendre'n les oracions que fan referència a les vespres i al baptisteri.

No és pas aquest el tarannà dels sacramentaris catalans ja editats ni el dels sacramentaris inèdits, Ms. 68 de Vic i Ms. 46 de Girona. El seu despullament el fa semblant al SB, per bé que aquest darrer repeteix la rúbrica indicativa sobre el prefaci, que cal usar a l'interior de cada dia de l'octava, mentre que el nostre s'acontenta amb una rúbrica general, en la fèria II, fent notar: *que omnia per total ebdomadam reptantur*.

El buit que més es nota és l'haver abandonat la tradició, seguida encara pels sacramentaris de Vic i Ripoll, dels prefacis per a cada dia de l'octava, provinents del suplement de l'*Hadrianum*, números 1590-1595.

9. DIUMENGE DE L'OCTAVA DE PASQUA

La missa és la del SHad, sense prendre'n les dues oracions. El SCu 47 renuncia també als prefacis del SupH, cosa que no fan SVic ni SRip.

Una vegada més, doncs, el SCu 47 no presenta la riquesa eucològica del SHad per al temps de Pasqua, no incorporant la llista *Aliae orationes pas-*

chales. El de Vic, amb el nom *aliae orationes*, i el de Ripoll, *orationes per totam resurrectionem*, presenten les seves llistes abans dels diumenges de Pasqua.

10-13. ELS QUATRE PRIMERS DIUMENGES DE DESPRÉS DE L'OCTAVA DE PASQUA

Les oracions per a cada un d'aquests quatre diumenges són les del SHad. El prefaci per a les misses de cada un d'ells és el del diumenge de Pasqua. No prenen del SupH, números 1599, 1602, 1607 i 1610, com ho fan els SVic i SRip.

14-15. FÈRIA II i III DE LES LLETANIES

La fèria II pren el formulari de les lletanies majors del mes d'abril del SHad. Els SVic i SRip s'inspiren en la mateixa font, però reproduïxen totes les oracions de l'abundant formulari, números 466-475 del SHad.

Només en el SB i en el SCu 47 es veu la voluntat explícita de referir aquestes misses de lletanies a les fèries abans de l'Ascensió. Segurament és per aquesta raó que el nostre sacramentari dóna a aquests dies el nom de fèria II, III, seguint el SupH, 1604 i 1605, mentre que el SVic, SRip només usen el títol de *Letania maior*.

Sols en el nostre sacramentari trobem la fèria III^a., però no conté formulari propi i remet a la missa del diumenge anterior, com suposadament fa el SupH 1605.

16-17. VIGÍLIA DE L'ASCENSIÓ I DIA DE L'ASCENSIÓ

Per a la col·lecta d'aquest dia es nota certa fluctuació en els sacramentaris. Els de Ripoll, Vic i Barcelona no coincideixen. El nostre la manlleva a un *alia* del SHad, núm. 503, del mateix dia de l'Ascensió.

La secreta i la postcomunió són comunes amb algun dels còdexs editats per J. Deshusses². Són les mateixes dels sacramentaris de Vic i Ripoll. Ens adonem que les tres oracions del nostre sacramentari coincideixen amb les tres dels sacramentaris de Vic i Ripoll. Per altra banda, el sacramentari Ms. 68, f. 80, coincideix amb les tres oracions del SRip. El mateix s'esdevé amb el formulari del Ms. 46 de Girona. La coincidència total, o en part, de la majoria de sacramentaris, fa pensar, en aquest cas, en la procedència d'una font comuna.

2. Còdex de Cambrai 162-163, Reims 213, Colònia 93, cf. DESHUSSES, *Le sacramentaire grégorien* 141-144.

17. El formulari de la missa de l'Ascensió és el mateix del SHad. Amb la tendència característica a reduir, el SCu 47 no reproduïx les dues darreres oracions del sacramentari papal. Els sacramentaris de Vic i Ripoll, el Ms. 68 i el *Missale Parvum* coincideixen, ni més ni menys, amb el formulari del nostre sacramentari. El SRip és l'únic dels tres que reproduïx la totalitat del formulari de l'*Hadrianum*.

18. DIUMENGE DE DESPRÉS DE L'ASCENSIÓ

El SCu 47 i els sacramentaris de Vic i Ripoll usen tots tres el formulari propi SupH. Els dos darrers sacramentaris acompanyen el formulari amb un prefaci propi corresponent al SupH, cosa que no fa el SCu 47. El SB és l'únic que en la setmana després de l'Ascensió indica l'existència de la fèria V, com a octava de l'Ascensió.

19-20. VIGÍLIA I DIUMENGE DE PENTECOSTA

El contingut de la Vetlla s'organitza seguint el model del SupH per a la Nit de Pasqua. Les poques variants que hi ha vénen de no assumir totes les oracions ni totes les lectures de la Nit Santa. En aquest sentit, notem que hi trobem a faltar la lectura III treta del llibre de l'Èxode i l'oració *Deus glorificatio fidelium*. Hi manca també l'oració que hauria d'acompanyar la cinquena lectura, *Omnipotens sempiterna Deus qui per unicum filium*. En total, el SCu 47 només presenta cinc lectures bíbliques, per a la Vetlla, que organitza a la seva manera. La fluctuació encara es fa més evident si advertim que, en el manuscrit, la lectura *Tentavit deus* hi consta com un afegit marginal.

El SB també presenta algunes variants, encara que diferents de les del SCu 47, com és el cas rar d'ometre la primera lectura *In principio* i afegir-hi *Hec est hereditas*.

Pel que fa a les lectures, l'edició dels sacramentaris de Vic i Ripoll segueix l'ordre i el nombre de lectures que presenta el SupH per a la Vigília de la Pentecosta.

20. Pel sol fet de trobar desproveït de formulari de missa el SHad per a la Vigília de la Pentecosta, el SCu 47 s'ha vist obligat a cercar la font d'inspiració en un altre indret. Ho ha manllevat a la missa de la Vetlla Pasqual de l'*Hadrianum*.
21. La missa del diumenge de Pentecosta és la mateixa del SHad. De fet, la rúbrica que encapçala la Vigília ja adverteix que es faci tot *ut ordinatum est in vigilia Pasche*.

22-29. FÈRIES I DISSABTE DE L'OCTAVA DE PENTECOSTA

Les oracions dels formularis de missa es corresponen amb les oracions de les misses de l'octava del SHad. Les variants vénen dels elements que el SCu 47 afegeix de més. De fet, per la fèria III hi ha identitat total. La identitat es manté per a la fèria IV, només per a les oracions.

24. La missa dels dimecres de l'octava, en el SCu 47 es presenta com un formulari complet. Abans de l'evangeli hi ha dues lectures: *prophetia* i *epistola*.

És el testimoni de les témpores celebrades encara a l'interior de la setmana de Pentecosta. Recordem que, ja en temps de sant Lleó (440-461), el dejuni del quart mes tenia lloc aquesta setmana³. Cal també tenir present que l'organització d'aquesta setmana com a octava de Pentecosta és posterior a la compilació del sacramentari Veronense (560) i tindrà lloc vers el començament del segle VII⁴.

Cinc o sis segles després, el Sacramentari de Sant Cugat encara reflecteix aquesta barreja; cosa comprensible, perquè s'inspira en el Sacramentari Gregorià, més afectat per la barreja que no pas el Sacramentari Gelasià.

És veritat que l'encapçalament de les fèries V i VI i el dissabte en el nostre sacramentari no porten el títol de *Quator Tempora*, cosa que no oblida el SB per al dimecres i per al dissabte. No es vol pas significar amb això que la seva estructura no sigui la de témpores, quan les oracions són estrictament les mateixes del SHad.

- 24 i 26. Les oracions de les fèries IV i VI dels sacramentaris de Vic i Ripoll són, igualment com les del nostre, les mateixes del gregorià adrià per a aquests dos dies de l'octava. Aquests dos sacramentaris s'han beneficiat de la influència del gelasià de no barrejar-les amb formularis de l'octava. N'estan tan lliures que es tracta de formularis pròpiament de témpores amb referència al dejuni, però que troben ja el seu lloc després del diumenge de l'octava de Pentecosta.

També per al dissabte, el nostre sacramentari adopta les sis oracions del *Sabbato in XII lectiones*, amb les tres de la missa de l'*Hadrrianum*. El SB fa el mateix.

- 28-29. La missa d'aquest dissabte està proveïda, a més, dels textos de les antifones, responsoris i fins i tot lectures, a l'estil d'un missal plenari.

No és pas aqueset el ritme seguit pels sacramentaris de Vic i Ripoll, que, com ja hem advertit, posen les témpores fora de l'octava de Pentecosta. Les seves oracions accentuen el sentit del dejuni, inspirant-se, en el cas del SRip, en les del dissabte de les témpores de setembre.

3. A. CHAVASSE, *Le sacramentaire gélasien*, Paris 1957, p. 247.

4. *Ibid.*, p. 251.

Com a sacramentari més evolucionat, el nostre ofereix la novetat d'incorporar el leccionari a les misses del dimecres, divendres i dissabte. De manera semblant, les misses d'aquests tres dies van proveïdes dels corresponents cants antifonals, responsorials i al·leluàtics. És a dir, que presenta tres misses, tipus missal plenari. No ho hem trobat en cap altre sacramentari, ni tan sols en el també tardà de Barcelona. Resta fer esment de les dues misses del dijous. Com a últim dia a entrar en la litúrgia de l'octava⁵, és normal que el dijous no existeixi encara en l'*Hadrianum*.

Per al formulari del primer dijous, el nostre s'ha valgut d'oracions provinents de llocs diferents: la col·lecta gregoriana de la vetlla baptismal de la Pentecosta; la secreta és d'origen gelasià, provinent d'una missa de vigília de Pentecosta. La postcomunió també és del gelasià, de les témpores del mes de desembre.

Notem la raresa d'una segona missa per al dijous de l'octava. El seu formulari no té cap secret; la rúbrica remet al del diumenge de Pentecosta. Es tracta d'un procediment emprat per altres sacramentaris, com és ara el cas del de Barcelona.

30. DIUMENGE DE L'OCTAVA DE PENTECOSTA

Per tal de suplir l'absència de *die dominica vacat*, del sacramentari Gregorià, el SCu 47 s'inspira en el Gelasià, amb el qual coincideix en una de les seves col·lectes i en la seva postcomunió. Aquestes dues oracions, precisament, apareixen també en alguns dels diversos còdexs, posteriors a la primera redacció del gregorià: Curiosament, aquests darrers coincideixen en totes tres oracions amb les del diumenge de l'octava del gelasià, cosa que passa igualment amb els SVic i SRip.

No s'endevina la raó per la qual el nostre sacramentari cerca la secreta en les oracions quotidianes del *Supplementum*, renunciant a la gelasiana.

31. DIUMENGE DE LA SANTA TRINITAT

En el SB, aquesta missa encara es troba entre les votives, com passa també amb el SVic. La rúbrica envia just al diumenge abans de l'Advent. El fet de la tímida presència, després de l'octava de Pentecosta, obeeix probablement a la influència del *Supplementum* (cf. núm. 1621).

---

5. *Ibid.*, p. 247.

32-45; 50-58. DIUMENGES DE DESPRÉS DE PENTECOSTA

La sèrie de diumenges de després de Pentecosta resta interrompuda després del XIV, per a donar pas a les tèmposes de setembre. Es reprèn després per a cloure en el diumenge XXIV.

Cada un dels diumenges porta el nom de *Dominica... post Pentecosten*, com ho fa el *Supplementum*, lloc d'on procedeixen.

En els tres diumenges que resten sencers en el Sacramentari de Vic, s'anomenen *Dominica ... post octavas Pentecostes*. El SB segueix la mateixa denominació.

Pel que fa a la font d'inspiració, el seu contingut s'identifica totalment amb els vint-i-quatre del SupH.

46-48. TÉMPORES DE SETEMBRE

El títol de la capçalera del SCu 47, *In quator tempora*, és més sobri que el de Ripoll i *Missale Parvum*, que hi afegeixen *Mense VII°*.

El contingut és el mateix de les tèmposes *mensi septimi* del SHad. Excepcionalment, hi trobem una variant: la secreta de la fèria IV. Ignorem la raó per la qual la manleva a una oració pròpia de l'Adrià Paduà, d'un diumenge de tardor. Cal notar que el MP també fa una excepció en el formulari d'aquesta fèria per posar-hi una secreta del seu gust. En els sacramentaris manuscrits, Vic 68, f. 93^v, i Sant Feliu de Girona, Ms. 46, f. 45, la secreta de la fèria IV no s'aparta de la del SHad. Conserva també la mateixa fidelitat al prototipus gregorià el SB, f. 64.

La diferència del Sacramentari de Sant Cugat en relació amb els citats anteriorment rau a repetir el fet conegut de no accontentar-se amb les oracions. Una vegada més, presenta la totalitat de les peces, bé siguin les cantades o les mateixes lectures.

59. MISSA SANCTA TRINITATE

Per al sacramentari SCu 47, el diumenge XXV després de Pentecosta és el de la Santa Trinitat. Com s'ha advertit anteriorment, la festa hi és repetida al principi dels diumenges de després de la Pentecosta i al final. Pel fet que la rúbrica del primer cas remet a aquesta dominica darrera, al mateix temps que el formulari trinitari hi és complet, deduïm que el seu lloc és aquest.

El SCu és el primer sacramentari en què la festa no figura com a votiva.

El formulari de la domínica correspon a la missa d'Alcuí⁶. Els sacramen-

6. DESHUSSES, *Le sacramentaire grégorien. Ses principales formes d'après les plus anciens manuscrits II*, Friburg, Suïssa 1979, números 1806-1809, 39.

taris de Vic i Barcelona s'han inspirat en la mateixa font. Més endavant ens caldrà parlar d'un altre formulari de missa de la Santa Trinitat.

60-62, 66-67. DIUMENGES D'ADVENT

De Adventu domini conserva la denominació gregoriana, com la majoria dels catalans, si n'exceptuem el MP de Vic i SRip, que diuen *Dominica ... ante Natale domini*. Aquest i el Ms. 68 de Vic són els únics que posen l'Advent al principi de l'any litúrgic.

Pel que fa als formularis de missa, no hi ha ni una sola excepció que els separi del model gregorià-adrià dels diumenges d'advent.

Cal notar que els sacramentaris SRip, MP i SB, tots tres tenen la secreta de la *Dominica vacat, Grata tibi sint*, de tipus gelasià (SGe 1133). L'únic íntegrament fidel, com el nostre, és el Ms. 68, que manté la secreta del gregorià.

63-65. TÉMPORES D'ADVENT

En cap dels dies de les témpores d'advent no es troba ni una sola peça que anteriorment no formés part dels formularis del SHad. L'excepció l'hem trobada en el MP de Vic i en el SB, per a la secreta de la fèria VI, que és diferent en cada un d'ells.

Per al temps de després de Pentecosta i per a l'Advent, en el SCu 47 es troba a faltar la riquesa de prefacis amb els quals el SRip acompanya tots i cada un dels formularis de missa d'aquest temps.

DESPRÉS DE L'ADVENT

Després de l'Advent i abans del Cànon Romà, entre els ff. 68 i 69, el nostre manuscrit reuneix materials de diversa índole. L'únic formulari sencer de missa que s'hi troba correspon a la Santa Trinitat. És un text poc conegut, diferent del formulari del qual ja s'ha fet esment⁷.

El grup més nombrós de peces el forma el conjunt de prefacis de diferents temps de l'any litúrgic, a més dels de la Santa Creu, comú d'apòstols i de *quotidiano*. L'espai lliure que resta al final del f. 69, l'ocupa el *Sanctus, Sanctus, Sanctus* de la missa. El f. 69^v conté la miniatura del crucifix, que indica el començament del cànon de la missa.

7. Nò l'hem sabut trobar en els sacramentaris correntment consultats, de fora i dintre del país, llevat del sacramentari monàstic, edició PAGANO, *Sacramentarium Sublacense*.

SÍNTESEI CONCLUSIVA

En finalitzar l'estudi d'aquesta part del temporal en el SCu, Ms. 47, es constaten unes característiques d'aquest sacramentari. La que s'imposa una vegada més és que segueix el model del Sacramentari Gregorià *Hadrianum*, i quan el recurs no és possible, com és el cas dels formularis per als diumenges de després de Pentecosta, inexistents en el SHad, se serveix de l'*Hadrianum* suplementat.

Observem com es va accentuant la tendència reduccionista, en no prendre la totalitat de les opcions del prototipus per a una determinada missa. És el que podem observar, entre altres, en les oracions de Pasqua i l'Ascensió.

Són comptades les vegades que manlleua peces al Sacramentari Gelasià, i mai un formulari sencer. És insignificant el nombre de quatre oracions gelasianes, en tot l'estudi del temporal que presentem, i encara més si es té present que això passa en misses no existents en el Sacramentari Gregorià (números 112, 113, 151 i 153). Encara és més mins el recurs d'una sola vegada al model de Pàdua (núm. 206).

La part del sacramentari que transcrivim inclou les témpores d'estiu, tardor i hivern. Totes tres repeteixen el model adrià. Les témpores d'estiu romanen incorporades a l'interior de l'octava de la Pentecosta. Els sacramentaris impresos de Vic i Ripoll, tot i ésser, cronològicament parlant, molt més pròxims a la font original, ja se n'han emancipat. Les témpores d'estiu ja les posen després de la setmana de l'octava. El fet de no trobar aquestes témpores en altres sacramentaris catalans ens priva d'aprofundir quina línia era la més corrent al país. En tot cas, com és sabut, les témpores són anteriors (s. V) a l'octava i es troben originàriament el dimecres, divendres i dissabte després del Diumenge de la Pentecosta. La separació es produeix vers l'any 700⁸. Així, doncs, malgrat que el nostre sacramentari és més recent que els catalans esmentats, és testimoni de la tradició més arcaica reflectida pels sacramentaris gelasià i gregorià, i que conservarà, més endavant, el Missal Romà tridentí.

On més es nota el pas dels segles en el Sacramentari de Sant Cugat és en el fet d'incorporar als formularis, a part de les oracions, les lectures, responsoris i fins les antifones de missa, tant a la fèria IV com al dissabte, superant, d'aquesta manera, l'esquema de presentar només les oracions, com fa el Sacramentari Gregorià.

Pel que fa a les témpores de tardor i hivern, hi ha poca cosa a observar. Encara que les respectives fèries presenten formularis plenaris, no ho són tant com en les témpores d'estiu. En la fèria IV, tant en les témpores de tardor com en les d'hivern, a més de les oracions només hi ha les lectures i responsoris, però no les antifones de la missa. En la fèria VI, en tots dos casos, el formulari només presenta les oracions. El formulari dels dos dissabtes s'enriqueix només amb les lectures i responsoris.

8. CHAVASSE, *Le sacramentaire gélisien* 251 i 269.

L'anàlisi del contingut de les témpores enllaça amb el fet de la proximitat del manuscrit SCu 47 amb el Missal Romà tridentí. El fet es pot comprovar fàcilment en l'ordenament de les lectures de les f ries i dissabtes de les quatre témpores. Comencem per les d'estiu.

En la f ria IV *mensi quarti*, tant l'epístola com l'evangeli coincideixen amb la de l'antic Missal Romà. No hi ha coincidència amb les lectures de la f ria VI, però sí amb les del dissabte. L'un i l'altre tenen les mateixes lliçons, epístola i evangeli per a aquest dia. No és pas que en els leccionaris medievals catalans fos així. En el leccionari de Sant Romà de les Bons només hi ha coincidència amb el Sacramentari de Sant Cugat en la primera lli o de la f ria IV. La diferència, per a les lectures d'aquest dissabte, entre el nostre sacramentari i el leccionari esmentat, rau en l'evangeli. Per al LSR  s Mt 29,29-33⁹.

Per a les témpores *mensis septimi*, les lectures de la f ria IV i el dissabte són les mateixes en el nostre sacramentari, en el LSR i en el MR¹⁰.

Les lectures de les témpores d'Advent, tant en la f ria IV com en el *sabbato*, són les mateixes en el Ms. 47 de St. Cugat que en el Missal MR. La part conservada del LSR permet d'afirmar que hi ha coincidència, almenys per a la f ria IV.

La fidelitat substancial del leccionari del Sacramentari de Sant Cugat a la tradició catalana és sinònim de fidelitat a la tradició romana medieval, confirmada no sols per les oracions, sinó també per les lectures, almenys per les de témpores.

Si passem ara a examinar els formularis de missa que presenten alguna característica especial, hauríem de fixar la nostra atenció en un parell. Una és el de la *Missa Sancti Sepulcri*. Atenent-nos a la seva relació amb els sacramentaris catalans que també contenen aquesta missa, ens adonem que el formulari del Ms. SCu 47 és el mateix dels sacramentaris de Ripoll i Tortosa, tan sovint esmentats. La diferència ve per part del SB, perquè el seu formulari no l'hem trobat en altres.

Hi ha un altre formulari de missa que mereix d'ésser esmentat. A continuació del temps d'Advent, el Sacramentari de Sant Cugat transcriu un formulari intitulat *Missa de Sancta Trinitate*. No és una repetic  de la que segueix l'octava de Pentecosta, anomenada *Dominica in Sancta Trinitate*.

Després d'entretinguda recerca, hem pogut identificar el seu text, comparant-lo amb el d'un sacramentari del segle XI provinent de Subiaco.  s una pista del corrent monàstic del sacramentari català amb els llocs d'origen del monacat benedictí.

Hi ha uns pocs formularis de missa compostos amb peces de diversa procedència. Un d'ells és el de la Vigília de l'Ascensió, que coincideix per a la secreta i postcomunió, amb algun còdex derivat del gregorià, però no en la col·lecta. SRip adopta, del total, el model d'aquests còdexs gregorians, com ho fa també el SB.

9. ALT S, *El leccionari de la Missa 202*.

10. *Ibid.*, p. 206.

En la Vigília de Pentecosta es poden observar també oracions provinents del SHad i altres del SupH.

El fet es repeteix a l'hora de proveir dues misses que no s'introduiran fins després d'haver-se format l'octava de Pentecosta. Originàriament, hi havia vacants aquestes dues misses: la del dijous i la de l'octava de la Pentecosta. A l'hora tardana de confeccionar aquests dos formularis, els sacramentaris es decideixen per opcions diverses. Fixem-nos com és precisament l'ocasió perquè entrin peces de procedència gelasiana en el sacramentari que estudiem (números 112, 113, 151 i 153). Les dues peces gelasianes de la missa del diumenge de l'octava són comunes, alhora, a la procedència gregoriana en còdexs derivats.

Convé d'adonar-se de la procedència d'algun *Al-leluia*, coincidint amb els del GSR, com és el cas de *feria VI* i *sabbato* de l'octava de Pentecosta (números 118, 130, 136 i 144). Resta encara observar que un *al-leluia*, núm. 105, i el responsori núm. 297, de misses de tèmposes, no són dels que es troben en AMS ni en GSR, ni en MR.

L'oració, assenyalada amb el núm. 323, que en el nostre sacramentari no té títol, en altres es diu *oratio post velandum altare*; forma part de la llista de *orationis de dedicatione*¹¹.

11. DESHUSSES, *Le sacramentaire grégorien*, números 816, 4081.

SIGLES:

SGe = Sacramentari gelasià; cf. L. C. MOHLBERG, *Liber Sacramentorum Romanae Aeclesiae ordinis anni circuli*, Roma 1960.

SHad = Sacramentari gregorià de tipus *Hadrianum*; cf. ed. J. DESHUSSES, *Le sacramentaire grégorien - Ses principales formes d'après les plus anciens manuscrits*, Friburg, Suïssa, 1971.

SPad = Sacramentari gregorià de tipus Ms. de Pàdua D 47, cf. DESHUSSES, *Le sacramentaire grégorien* 609-684.

SupH = Suplement al sacramentari gregorià-adrià, cf. DESHUSSES, *Le sacramentaire grégorien* 687-718.

Var Cod = *Variis Codicibus*: són còdexs gregorians derivats, cf. DESHUSSES, *Le Sacramentaire grégorien* 687-718.

AMS = R. J. HESBERG, *Antiphonale Missarum Sextuplex*, Brusel·les 1935.

SSub = S. M. PAGANO, *Sacramentarium Sublacense*, Ciutat del Vaticà 1980.

SRip = A. OLIVAR, *Sacramentarium Rivipullense*, Madrid-Barcelona 1964.

SVic = A. OLIVAR, *El Sacramentario de Vic*, Madrid-Barcelona 1953.

GSR = J. BELLAVISTA, *L'Antifoner de Missa de Sant Romà de les Bons*, Andorra 1979.

LSR = X. ALTÉS, *El leccionari de la missa de Sant Romà de les Bons* (Andorra), dins *Urgelia* 2 (1979).

MR = MR Tridentí.

MP = M. S. GROS, *El «Missale Parvum» de Vic*, dins *Hispania Sacra* 21 (1968) 313-377.

SCu 47 = Barcelona, Ms. 47, Arx. Corona d'Aragó.

Vic 68 = Ms. 68, Mus. Episc. de Vic.

Gir 46 = Ms. 46, Mus. Dioc. de Girona, ed. parcial de J. JANINI, dins *Miscel·lània Litúrgica* II, Barcelona 1984, pp. 59-66.

SB = Ms. Bibl. Vat. Lat 3542, Ciutat del Vaticà.

Rs = *Responsorium*.

1

/f. 48^v/ IN DIE SANCTO PASCHE

- 1 *Collecta*. Deus qui hodierna die... (SHad 383)
- 2 *Sacra*. Suscipe domine preces (SHad 384)
- 3 *Prefatio*. Te quidem omni Per eundem (SHad 385)
- 4 *Communicantes* (SHad 385)
- 5 *Hanc igitur* (SHad 387)
- 6 *Post com.* Spiritum in nobis domine (SHad 388)

2

MISSA SANCTI SEPULCRI

- 7 *Collecta*. Omnipotens sempiternus deus qui per passionem unigeniti tui humanum genus redimere dignatus es... (SRip 422)
- 8 *Secreta*. Suscipe quesumus omnipotens deus hanc hostiam oblationis... (SRip 423)
- 9 *Post com.* Munera nostre redemptionis... (SRip 424)

3

<FERIA II^a>

- 10 *Collecta*. Deus qui solempnitate paschali... (SHad 392)
- 11 *Sacra*. Suscipe domine (SHad 393)
- 12 *Prefatio*. Te quidem (SHad 394)
- 13 *Infra actionem*. Communicantes (SHad 395)
- 14 /f. 49/ *Hanc igitur*. *Ut supra* (cf. n. 5). *Que omnia per totam ebdomadam repetantur.*
- 15 *Post com.* Spiritum in nobis domine (SHad 397). *Ut supra* (cf. n. 5).

4

FERIA III^a

- 16 *Collecta*. Deus qui ecclesiam tuam nova semper... (SHad 401)
- 17 *Secreta*. Suscipe domine fidelium preces... (SHad 402)
- 18 *Post com.* Concede quesumus omnipotens deus ut paschalis perceptio... (SHad 304)

5
FERIA III^a

- 19** *Collecta.* Deus qui nos resurrectionis dominice... (SHad 108)
20 *Secreta.* Sacrificia domine paschalibus gaudis immolamus... (SHad 409)
21 *Post com.* Ab omni nos quesumus domine virtute purgatos... (SHad 411)

6
FERIA V^a

- 22** *Collecta.* Deus qui diversitatem gentium in confessione tui no/f. 50/minis... (SHad 415)
23 *Secreta.* Suscipe quesumus domine munera populorum... (SHad 416)
24 *Post com.* Exaudi domine preces nostras... (SHad 419)

7
FERIA VI^a

- 25** *Collecta.* Omnipotens sempiternus deus qui paschali sacramentum... (SHad 423)
26 *Secreta.* Hostias quesumus domine placatus assume... (SHad 424)
27 *Post com.* Respice domine quesumus populum tuum... (SHad 426)

8
SABBATO

- 28** *Collecta.* Concede quesumus omnipotens deus ut qui festa paschalia venerando egimus... /f. 50% ... (SHad 429)
29 *Secreta.* Concede quesumus domine semper nos ita... (SHad 430)
30 *Post com.* Redemptionis munere vegetati... (SHad 432)

9
DOMINICA IN OCTABAS PASCHE

- 31** *<Collecta.>* Presta quesumus omnipotens deus ut qui paschalia festa peregrimus... (SHad 435)
32 *Secreta.* Suscipe quesumus domine munera exultantis ecclesie... (SHad 436)

- 33 *Prefatium.* Te quidem (SHad 385)
 34 *Infra actionem. Communicantes. Ut supra* (cf. n. 12)
 35 *Hanc igitur. Require retro* (cf. n. 5)
 36 *Post com.* Quesumus domine deus noster ut sacrosancta misteria... (SHad 437)

10

DOMINICA .I. POST OCTABAS PASCHE

- 37 *Collecta.* Deus qui in filii tui humilitate iacentem mundum... /f. 51/ ... (SupH 1114)
 38 *Secreta.* Benedictionem domine nobis conferat salutarem... (SupH 1115)
 39 *Prefatio.* Te quidem (SHad 393)
 40 *Post com.* Presta nobis quesumus omnipotens et misericors deus ut vivificationis tue... (SupH 1116)

11

DOMINICA .II. POST OCTABAS PASCHE

- 41 *<Collecta.>* Deus qui errantibus ut in tuam possint redire... (SupH 1117)
 42 *Secreta.* His domine misteriis conferantur quo terrena desideria... (SupH 1118)
 43 *Prefatio.* Te quidem omni (SHad 393)
 44 *Post com.* Sacramenta que sumpsimus quesumus domine et spiritualibus... (SupH 1119)

12

DOMINICA III^a POST OCTABAS PASCHE

- 45 *Collecta.* Deus qui fidelium mentes unius efficis voluntatis... /f. 51v./ ... (SupH 1120)
 46 *Secreta.* Deus qui nos per huius sacrificium... (SupH 1121)
 47 *Prefatio.* Te quidem (SHad 393)
 48 *Post com.* Adesto domine deus noster ut per hec que fideliter sumpsimus... (SupH 1122)

13

DOMINICA IIII^a POST OCTABAS PASCHE

- 49 *<Collecta.>* Deus a quo bona cuncta procedunt... (SupH 1123)

- 50 *Secreta*. Suscipe domine fidelium preces cum oblationibus... (SupH 1124)
 51 *Prefatio*. Te quidem (SHad 393)
 52 *Post com.* Tribue nobis quesumus domine celestis mense virtute sacciat... (SupH 1125)

14

FERIA II^a IN ROGATIONES

- 53 *Collecta*. Presta quesumus omnipotens deus in afflictione nostra... (SHad 472)
 54 *Secreta*. *lf.* 52/ Hec munera quesumus domine et vincula nostre pravitatis... (SHad 473)
 55 *Post com.* Vota nostra quesumus domine pio favore proseguere... (SHad 374)

15

FERIA III^a

- 56 *Missa dominicalis dicitur*

16

FERIA .IIII. VIGILIA ASCENSIONIS DOMINI

- 57 *Collecta*. Deus cuius filius in alta celorum potenter ascendis... (SHad 503)
 58 *Secreta*. Sacrificia domine pro filii tui supplices quam prevenimus... (Var Cod 141)¹
 59 *Post com.* Tribue quesumus domine ut per hec sancta... (Var Cod 144)

17

IN DIE ASCENSIONIS DOMINI

- 60 *Collecta*. Concede quesumus omnipotens deus ut qui hodierna die... (SHad 497)
 61 *Secreta*. Suscipe domine munera que pro filii tui gloriosa ascensione... (SHad 498)
 62 *Prefatio*. Qui post resurrectionem (SHad 499)

1. Text pròxim.

- 63 *Communicantes* et diem sacratissimum celebrantes quo dominus noster unigenitus filius tuus... (SHad 500)
- 64 *Post com.* Presta nobis quesumus omnipotens et misericors deus ut que... (SHad 501)

18

DOMINICAM POST ASCENSIONEM DOMINI

- 65 <*Collecta.*> Omnipotens deus fac nos tibi semper et devotam... (SupH 1126)
- 66 *Secreta.* Sacrificia nos domine immaculata purificent... (SupH 1127)
- 67 *Post com.* Repleti domine muneribus sacris da quesumus ut /f. 53/ in gratiarum... (SupH 1128)

19

- 68 *In vigilia Pentecosten officium, ad VIII^a. Lectio I^a* In principio (SupH 1050). *Dum hec leguntur sacerdos solu(sic) ad altare veniat et per omnia sic agat ut ordinatum est in vigila Pasche. Post lectionem orationem.*
- 69 *Oremus.* Omnipotens sempiterne deus indeficiens lumen... (SupH 1051)
- 70 [*Lectio.* Tentavit deus Abraham] (SupH 1052)
- 71 <*Oratio.*> Deus qui in Abrahe famuli tui... (SupH 1053)
- 72 *Lectio.* Scripsit Moyses canticum. *Tractus.* Attende celum (SupH 1056)
- 73 <*Oratio.*> Deus qui per prophetarum ora... (SupH 1061)
- 74 *Lectio.* Apprehenderent VII^{em}. [*Tractus.* Vineam meam] (SupH 1058)
- 75 <*Oratio.*> Deus qui nos ad celebranda... /f. 53^v/... (SHad 512)
- 76 *Lectio.* Audi Israel mandata (SupH 1060)
- 77 *Oratio.* Deus incommutabilis virtus et lumen eternum... (SHad 514)
- 78 *Tractus.* Sicut servus desiderat (SupH 1061bis)
- 79 *Oratio.* Concede quesumus omnipotens deus ut qui sollempnitate doni... (SupH 1062)
- 80 *Sequitur letania et cetera sicut in vigilia pasche.*

20

- 81 *Collecta ad missam.* Presta quesumus omnipotens deus ut claritatis tue... (SHad 520)
- 82 *Credo in unum deum.*
- 83 *Secreta.* Munera domine quesumus oblata sanctifica... (SHad 521)

- 84 *Prefatio*. Qui ascendens super omnes celos (SHad 522) *Require ante canonem*.
- 85 *Infra actionem*. /f. 54/ Communicantes et diem sacratissimum pentecostes... (SHad 523)
- 86 *Super diptica*. Hanc igitur oblationem... (SHad 524)
- 87 *Post com*. Sancti spiritus domine corda nostra mundet... (SHad 525)

21

IN DIE PENTECOSTEN

- 88 *Collecta*. Deus qui hodierna die corda fidelium... (SHad 526)
- 89 *Secreta*. Munera domine quesumus (SHad 527)
- 90 *Prefatio*. Qui ascendens (SHad 528). *Require ante canonem*
- 91 *Communicantes, hanc igitur oblationem*. Superior *prefatium*, et *communicantes et hanc igitur oblationem per totam ebdomadam repetantur ad utromque missam*.
- 92 *Post com*. Sancti spiritus. *Ut supra* (cf. n. 87) /f. 55/

22

FERIA II^a

- 93 *Collecta*. Deus qui apostolis tuis sanctum dedisti spiritum... (SHad 532)
- 94 *Secreta*. Propitius domine quesumus hec dona sanctifica... (SHad 533)
- 95 *Post com*. Adesto quesumus domine populo tuo... (SHad 534)

23

FERIA III^a

- 96 *Collecta*. Atsit nobis quesumus domine virtus spiritus sancti... (SH 535)
- 97 *Secreta*. Purificent nos quesumus domine muneris presentis oblatio... (SHad 536)
- 98 *Post com*. Mentis nostras quesumus domine spiritus sanctus divinis reparet sacramentis... (SHad 537)

24

FERIA IIII^a

- 99 *Hic dicitur Gloria in excelsis deo, sed ad maiorem missam dicitur Dominus vobiscum*. Oremus.

- 100 *Mentes nostras quesumus domine spiritus paraclitus... /f. 55^v/...*
(SHad 538)
- 101 *Profetia. Diligite iustitiam (Sav 1,1)*
- 102 *Alleluia. Ψ Emitte spiritum (AMS 106 M) Hic non dicitur Dominus vobiscum, sed Oremus.*
- 103 *Presta quesumus omnipotens et misericors deus ut spiritus sanctus...*
(SHad 539)
- 104 *Epistola. Stans Petrus (Ac 2,14 = MR)*
- 105 *Alleluia. Repleti sunt omnes*
- 106 *Evangelium. Nemo potest venire ad me (Jn 6,44 = MR)*
- 107 *Ofertorium. In die sollempnitatis (AMS 84 BCKS)*
- 108 *Secreta. Accipe quesumus domine munus oblatum et dignanter operare... (SHad 540)*
- 109 *Comunio. Pacem meam (AMS 109 BCKS)*
- 110 *Post com. Sumentes domine celestia sacramenta... (SHad 541)*

25

FERIA V^a

- 111 *Collecta. Concedé quesumus omnipotens deus ut qui sollempnitatem doni spiritus sancti... (SHad 515)*
- 112 *Secreta. Virtute sancti spiritus quesumus domine munera nostra... (SGe 626)*
- 113 *Post com. Proficiant nobis domine quesumus sumpta misteria pariterque /f. 55^v/ nos... (SGe 1176)*

26

{ FERIA V^a }

- 114 *Missa. Deus qui hodierna die corda fidelium (SHad 526). Require retro (cf. n. 88)*

27

FERIA VI^a

- 115 *Hic dicitur Gloria in excelsis deo.*
- 116 *Collecta. Da quesumus ecclesie tue misericors deus ut sancto spiritu... (SHad 542)*
- 117 *Epistola. Aperiens Petrus (Ac 10,30)*
- 118 *Alleluia. Ψ. Spiritus ubi vult (GSR 437)*
- 119 *Evangelium. Factum es in una dierum (Jn 5,17).*
- 120 *<Ofertorium.> Erit vobis (AMS 85 BCKS)*

- 121 *Secreta*. Sacrificia domine tuis oblata conspectibus (SHad 543)
 122 *Comunio*. Spiritus ubi vult (AMS 110b BCKS)
 123 *Post com*. Sumpsimus domine sacro doni misterii... (SHad 544)

28

SABBATO IN XII^{cim} LECTIONES

- 124 <Non> dicitur Gloria in excelsis deo nec Dominus vobiscum usque post Benedictus es sed Oremus.
 125 Mentis nostras quesumus domine Spiritum Sanctum... (SHad 545)...
ff. 56/.
 126 *Lectio I^a*. Effundam de spiritu meo (Jl 2,28 = MR)
 127 *Alleluia*. Ψ . Emitte spiritum (AMS 106 MRBCKS)
 128 *Oremus*. Illo nos igne quesumus domine spiritus sanctus inflamet... (SHad 546)
 129 *Lectio II^a*. Locutus es dominus ad Moysen (Lv 23,9 = MR)
 130 *Alleluia*. Ψ . Dum complerentur (GSR 423)
 131 *Oremus*. Deus qui ad animarum medelam... (SHad 547)
 132 *Lectio III^a*. Dixit Moyses. Audi Israel (Dt 26,1 = MR)
 133 *Alleluia*. Ψ . Spiritus domini (AMS 106 MRCKS)
 134 *Oremus*. Presta nobis quesumus omnipotens ut salutaribus ieiuniis... (SHad 548)
 135 *Lectio IIII^a*. Dixit dominus ad Moysen. Si in preceptis (Lv 26,3-12 = MR)
 136 *Alleluia*. Ψ . Factus es repente (GSR 432)
 137 *Oremus*. Presta quesumus omnipotens deus sic nos ab epulis abstinere... (SHad 549)
 138 *Lectio V^a*. Angelus domini (Dn 3,47 = MR)
 139 *Tractus*. Benedictus es.

29

- 140 *Dominus vobiscum*.
 141 *Oremus*. Deus qui tribus pueris... (SHad 550)
 142 *Hec collecta finita sequitur*
 143 *Epistola* Iustificati ergo ex fide (Rm 5,1 = MR)
 144 *Alleluia*. *ff. 56^v/* Caritas dei (GSR 447)
 145 *Tractus*. Laudate dominum (AMS 105 MCKS)
 146 *Evangelium*. Surgens Iesus (Lc 4,36 = MR)
 147 *Ofertorium*. Emitte (AMS 105 RBCKS)
 148 *Secreta*. Accepta tibi sit domine nostra ieiunia... (SHad 551)
 149 *Comunio*. Non vos relinquam (AMS 111 BCKS)
 150 *Post com*. Prebeant nobis domine divinum tua sancta fervorem... (SHad 552)

30

DOMINICA IN [/f. 57/ OCTABAS PENTECOSTEN

- 151 *Collecta.* Omnipotens et misericors deus ad cuius beatitudinem sempiternam...
- 152 *Secreta.* Hostias quesumus domine suscipe placatus... (SupH 1206)
- 153 *Post com.* Letificet nos domine quesumus sacramenti veneranda sollempnitas...] (SGc 681 = Var Cod 151)

31

DOMINICA IN SANCTA TRINITATE

- 154 <*Collecta.*> Omnipotens sempiterne deus qui dedisti famulis tuis... (SHad 1806)
- 155 *Require in antiphonis ante adventum domini.*

32

DOMINICA .I. POST PENTECOSTEN

- 156 *Collecta.* Deus in te sperantium fortitudo... (SupH 1129)
- 157 *Secreta.* Hostias domine tibi dicatas... (SupH 1130)
- 158 *Post com.* Tantis domine repleti muneribus... (SupH 1131)

33

DOMINICA .II. POST PENTECOSTEN

- 159 <*Collecta.*> Sancti tui nominis domine timor... (SupH 1132) /f. 57^v.../
- 160 *Secreta.* Oblatio nos domine tua... (SupH 1133)
- 161 *Post com.* Sumptis domine muneribus... (SupH 1134)

34

DOMINICA .III. POST PENTECOSTEN

- 162 <*Collecta.*> Deprecationem nostram quesumus domine benignus exaudi... (SupH 1135)
- 163 /f. 57^v/ *Secreta.* Munera domine oblata sanctifica ut tui in nobis... (SupH 1136)
- 164 *Post com.* Hec nos comunio domine mundet a crimine... (SupH 1137)

35

DOMINICA .III. POST PENTECOSTEN

- 165 <Collecta.> Protector in te sperantium deus sjne quo nihil... (SupH 1138)
 166 *Secreta.* Respice domine munera supplicantis ecclesie... (SupH 1139)
 167 *Post com.* Sancta tua nos domine sumpta vivificent... (SupH 1140)

36

DOMINICA .V. <POST PENTECOSTEN>

- 168 *Collecta.* Da nobis domine quesumus ut in mundi cursus pacifice... (SupH 1141)
 169 *Secreta.* Oblationibus quesumus domine placare susceptis... (SupH 1142)
 170 *Post com.* Misteria nos domine sancta purificent... (SupH 1143)

37

DOMINICA .VI. POST PENTECOSTEN

- 171 <Collecta.> Deus qui diligentibus te bona invisibilia /f. 58/ preparasti... (SupH 1144)
 172 *Secreta.* Propiciare domine supplicationibus nostris et has oblationes... (SupH 1145)
 173 *Post com.* Quos celesti domine dono saciasti... (SupH 1146)

38

DOMINICA .VII. <POST PENTECOSTEN>

- 174 *Collecta.* Deus virtutum cuius est totum quod est optimum... (SupH 1147)
 175 *Secreta.* Propitiare domine supplicationibus nostris et has populi tui... (SupH 1148)
 176 *Post com.* Repleti sumus domine muneribus tuis tribue... (SupH 1149)

39

DOMINICA .VIII. /f. 58^v/ POST <PENTECOSTEN>

- 177 <Collecta.> Deus cuius providentia in sui dispositione non fallitur... (SupH 1150)

- 178 *Secreta*. Deus qui legalium diferencias... (SupH 1151)
 179 *Post com*. Tua nos domine medicinalibus operatio... (SupH 1152)

40

DOMINICA .VIII. POST PENTECOSTEN

- 180 *Collecta*. Largire nobis domine quesumus semper spiritum cogitandi que... (SupH 1153)
 181 *Secreta*. Suscipe munera quesumus domine que tibi de tua largitate... /f. 59/ ... (SupH 1154)
 182 *Post com*. Sit nobis domine reparatio mentis... (SupH 1155)

41

DOMINICA .X. <POST PENTECOSTEN>

- 183 *Collecta*. Pateant aures misericordie tue... (SupH 1156)
 184 *Secreta*. Concede nobis hec quesumus domine frequentare misteria... (SupH 1157)
 185 *Post com*. Tui nos domine comunio sacramenti... (SupH 1158)

42

DOMINICA .XI. <POST PENTECOSTEN>

- 186 *Collecta*. Deus qui omnipotentiam tuam parcendo maxime et... (SupH 1159)
 187 *Secreta*. Tibi domine sacrificia dicata redantur... (SupH 1160)
 188 *Post com*. Quesumus domine deus noster ut divinis reparare non def. 59%/sinis... (SupH 1161)

43

DOMINICA .XII. <POST PENTECOSTEN>

- 189 *Collecta*. Omnipotens sempiterne deus qui abundancia pietatis tue... (SupH 1162)
 190 *Secreta*. Respice domine quesumus nostram propicius servitutem... (SupH 1163)
 191 *Post com*. Senciamus domine quesumus tui perceptione sacramenti... (SupH 1164)

44

DOMINICA .XIII. POST PENTECOSTEN

- 192 <Collecta>. Omnipotens et misericors deus de cuius munere venit... (SupH 1165)
 193 *Secreta*. Hostias domine quesumus propicius intende quas sacris... (SupH 1166)
 194 *Post com.* Purificet nos quesumus domine huius participacio sancta misterii.../f. 60/... (SupH 1167)

45

DOMINICA .XIII. <POST PENTECOSTEN>

- 195 *Collecta*. Omnipotens sempiterne deus da nobis fidei, spei et caritatis... (SupH 1168)
 196 *Secreta*. Propiciare domine populo tuo propiciare muneribus... (SupH 1169)
 197 *Post com.* Sumptis domine celestibus sacramentis... (SupH 1170)

46

FERIA .III. IN QUATOR TEMPORA

- 198 *Hic dicitur Dominus vobiscum*. Oremus.
 199 Misericordie tue remediis quesumus domine fragilitatis... (SHad 705)
 200 *Lectio. I.* Hec dicit dominus. Ecce dies (Am 9,13-15 = MR)
 201 *Hic non repetatur Dominus vobiscum sed* Oremus.
 202 Presta quesumus domine familie supplicantium ut dum... (SHad 706)
 203 *Epistola*. Congregatus (Ne 8,1-10 = MR)
 204 *R/* Qui sicut dominus (AMS 190 BKS)
 205 <*Evangelium*. Respondens unus de turba> (Mc 9,16-18 = MR)
 206 *Secreta*. Huius te domine muneribus oblatione placeamus... (SPad 746)
 207 *Post com.* Sumentes domine dona celestia.../f. 60%/... (SHad 708)

47

FERIA .VI.

- 208 *Collecta*. Presta quesumus omnipotens deus ut observationes sacras... (SHad 709)
 209 *Secreta*. Accepta tibi sint domine quesumus nostri doni... (SHad 710)
 210 *Post com.* Quesumus omnipotens deus de perceptis muneribus gratias exhibentes... (SHad 711)

48

SABBATO IN XII^{cim} LECTIONES

- 211 *Hic non dicitur Dominus vobiscum usque post Benedictus es sed Oremus.*
- 212 Omnipotens deus qui per continenciam salutarem... (SHad 712)
- 213 *Lectio .I.* Locutus est dominus (Lv 23,26-32 = MR)
- 214 *R/ Propicius esto* (AMS 192 λ [K] S)
- 215 *<Oremus.>* Da nobis quesumus omnipotens deus ut ieiunando tua gracia... (SHad 713)
- 216 *Lectio II^a.* Locutus (Lv 23,39-43 = MR)
- 217 *R/ Protector noster* (AMS 46a [M] δ [BCK]S)
- 218 *Oremus.* Tuere quesumus domine familiam tuam.../f. 61/... (SHad 714)
- 219 *Lectio III^a.* Domine deus (Mi 7,14.16.18-20 = MR)
- 220 *R/ Dirigatur oratio* (AMS 46a [M] δ [BCK]S)
- 221 *Oremus.* Presta quesumus domine sic nos ab epulis... (SHad 715)
- 222 *Lectio IIII^a.* Factum est verbum (Za 8,14-19 = MR)
- 223 *R/ Convertere domine* (AMS 46a [M]δ[BCK]S)
- 224 *Oremus.* Ut nos domine tribuis solemne tibi deferre ieiunium... (SHad 716)
- 225 *Letio V^a.* Angelus domini (Dn 3,47-51 = MR)
- 226 *Tractus.* Benedictus es domine (AMS 172bis λS)

49

- 227 *Collecta.* Dominus vobiscum. Oremus.
- 228 *Hec collecta finita statim sequitur epistola* Deus qui tribuis pueris... (SHad 717)
- 229 *Secreta.* Concede quesumus omnipotens deus ut oculis tue maiestatis... (SHad 718)
- 230 *Post com.* Perficiat in nobis domine quesumus tua sacramenta... (SHad 719)

50

DOMINICA .XV. POST PENTECOSTEN

- 231 *Collecta.* Custodi domine quesumus ecclesiam tuam.../f. 61^v/... (SupH 1171)
- 232 *Secreta.* Concede nobis domine quesumus ut hec hostia salutaris... (SupH 1172)
- 233 *Post com.* Purificent semper et muniant... (SupH 1173)

51

DOMINICA .XVI. <POST PENTECOSTEN>

- 234 <Collecta.> Ecclesiam tuam domine miseratio continuata... (SupH 1174)
 235 *Secreta.* Tua nos domine sacramenta custodiant... (SupH 1175)
 236 *Post com.* Mentis nostras et corpora possideat... (SupH 1176)

52

DOMINICA .XVII. <POST PENTECOSTEN>

- 237 <Collecta.> Tua nos domine quesumus gracia semper et preveniat... (SupH 1177)
 238 *Secreta.* Munda nos domine sacrificii presentis effectu... (SupH 1178)
 239 *Post com.* Purifica domine quesumus mentes /f. 62/ nostras... (SupH 1179)

53

DOMINICA .XVIII. <POST PENTECOSTEN>

- 240 <Collecta.> Da quesumus domine populo tuo diabolica vitare contagia... (SupH 1180)
 241 *Secreta.* Maiestatem tuam domine suppliciter deprecamur... (SupH 1181)
 242 *Post com.* Sanctificationibus tuis omnipotens deus et vicia nostra... (SupH 1182)

54

DOMINICA .XVIII. <POST PENTECOSTEN>

- 243 <Collecta> Dirigat corda nostra domine quesumus tue miserationis operacio... (SupH 1183)
 244 *Secreta.* Deus qui nos per huius sacrificii... (SupH 1184)
 245 *Post com.* Gracias tibi referimus domine sacro munere... (SupH 1185)

55

DOMINICA .XX. POST PENTECOSTEN

- 246 *Collecta.* Omnipotens et misericors /f. 62v/ deus universa nobis adversantia... (SupH 1186)

- 247 *Secreta.* Hec munera domine quesumus que oculis tue maiestatis offerimus... (SupH 1187)
 248 *Post com.* Tua nos domine medicinalis operatio... (SupH 1188)

56

DOMINICA .XXI. <POST PENTECOSTEN>

- 249 *Collecta.* Largire quesumus domine fidelibus tuis indulgenciam... (SupH 1189)
 250 *Secreta.* Celestem nobis prebeant hec misteria... (SupH 1190)
 251 *Post com.* Ut sacris domine reddamur digni muneribus... (SupH 1191)

57

DOMINICA .XXII. <POST PENTECOSTEN>

- 252 *Collecta.* Familia tua quesumus domine continua pietate custodi... (SupH 1192)
 253 *Secreta.* Suscipe quesumus domine propicius hostias quibus et te placari voluisti... (SupH 1193)
 254 *Post com.* Immortalitatis alimoniam consecuti... (SupH 1194)

58

DOMINICA .XXIII. <POST PENTECOSTEN>

- 255 <*Collecta.*> Deus refugium nostrum et virtus... (SupH 1195)
 256 *Secreta.* Da misericors deus ut hec salutaris... (SupH 1196)
 257 *Post com.* Suscepimus domine sacri dona misterii... (SupH 1197)

59

DOMINICA .XXIII. <POST PENTECOSTEN>

- 258 <*Collecta.*> Excita domine quesumus tuorum fidelium voluntates ut divini operis... (SupH 1198)
 259 *Secreta.* Propicius esto domine supplicationibus nostris et... (SupH 1199)
 260 *Post com.* *lf.* 63^v/ Concede nobis domine quesumus sacramenta... (SupH 1200)

60

DOMINICA XX.V. POST PENTECOSTEN.
MISSA SANCTA TRINITATE

- 261 *Collecta.* Omnipotens sempiternus deus qui dedisti famulis tuis in confessione vere fidei... (SHad 1806 = SVic 838)
- 262 *Secreta.* Sacrificia quesumus domine deus per tui sancti nominis invocationem... (SHad 1807 = SVic 840)
- 263 *Prefatio.* Qui cum unigenito (SupH 1621). *Require ante canonem.*
- 264 *Post com.* Proficiat nobis ad salutem... (SHad 1809 = SVic 842)

61

DOMINICA .I. DE ADVENTU DOMINI

- 265 *In toto adventu non dicitur Gloria in excelsis deo.*
- 266 <*Collecta.*> Excita domine potentiam tuam et veni... (SHad 778)
- 267 /f. 64/ *Secreta.* Hec sacra nos domine potenti virtute... (SHad 779)
- 268 *Post com.* Suscipiamus domine misericordiam tuam in medio templi tui... (SHad 780)

62

DOMINICA .II. DE ADVENTU DOMINI

- 269 *Collecta.* Excita domine corda nostra ad preparandas... (SHad 781)
- 270 *Secreta.* Placare quesumus domine humilitatis nostre... (SHad 782)
- 271 *Post com.* Reffecti cibo spiritualis alimonie... (SHad 783)

63

DOMINICA .III. DE ADVENTU DOMINI

- 272 *Collecta.* Aures tuas quesumus domine precibus nostris acomoda... (SHad 787)
- 273 *Secreta.* Devotionis nostre tibi quesumus domine hostia /f. 64^v/ iugiter... (SHad 788)
- 274 *Post com.* Imploramus domine clemenciam tuam ut hec divina... (SHad 789)

64

FERIA III^a IN QUATUOR TEMPORA

- 275 *Hic dicitur Dominus vobiscum. Collecta.*

- 276 <Oremus> Presta quesumus omnipotens deus ut redemptionis nostre... (SHad 790)
 277 *Prophetia*. Dixit Ysaias prophete (Is 2,2-5[?] = MR)
 278 *R/* Tollite portas (MR)
 279 *Hic non repetatur* Dominus vobiscum *sed* Oremus.
 280 Festina quesumus domine ne tardaveris... (SHad 791)
 281 *Secreta*. Accepta tibi sint domine quesumus nostra ieiunia... (SHad 792)
 282 *Post com.* Salutaris tui domine munere saciati... (SHad 793)

65

{FERIA V^a <VI^a>}

- 283 *Collecta*. /f. 65/ Excita quesumus domine potenciam tuam et veni... (SHad 794)
 284 *Secreta*. Muneribus nostris quesumus domine precibusque susceptis... (SHad 795)
 285 *Post com.* Tui nos domine sacramenti libatio... (SHad 796)

66

SABBATO IN XII^{cim} LECTIONES

- 286 *Hic non dicitur* Dominus vobiscum *husque post* Benedictus es *sed* Oremus.
 287 Deus qui conspicis quia ex nostra... (SHad 797)
 288 *Lectio .I.* Clamabunt ad dominum (Is 19,20 = MR)
 289 *R/* A summo celo (MR)
 290 *Oremus*. Concede quesumus omnipotens deus ut qui sub peccati iugo... (SHad 798)
 291 *Lectio .II.* Letabitur (Is 35,1-7 = MR)
 292 *R/* In sole posuit (AMS 7a MRBCKS)
 293 *Oremus*. Indignos nos quesumus domine famulos tuos... (SHad 799)
 294 *Lectio .III.* Super montem (Is 40,9-11 = MR)
 295 *R/* Domine deus virtutum. /f. 65^v/ (AMS 7b RBλ)
 296 *Oremus*. Presta quesumus omnipotens deus ut filii tui ventura sollempnitas... (SHad 800)
 297 *Lectio .III.* Christo meo Ciro (Is 45,1-8 = MR)
 298 *R/* Exaudi domine².

2. No es troba ni a AMS, GSR, ni a MR

- 299** *Oremus.* Preces populi tui quesumus domine clementer exaudi... (SHad 801)
300 *Lectio .V.* Angelus domini (Dn 2,47-51 = MR)
301 *Tractus.* Benedictus es (MR)

67

- 302** *Dominus vobiscum.*
303 *Oremus.* Deus qui tribus pueris... (SHad 802)
304 *Qua completa statim legitur epistola.*
305 *Secreta.* Sacrificiis presentibus domine quesumus intende... (SHad 803)
306 *Post com.* Quesumus domine deus noster ut sacrosancta misteria... (SHad 804)

68

DIE DOMINICA VACAT

- 307** *Collecta.* Excita domine potenciam tuam et veni et magna... (SHad 805)
308 *If. 66/ Secreta.* Sacrificiis presentibus domine quesumus intende placatus... (SHad 806)
309 *Post com.* Sumptis muneribus domine quesumus ut cum frequentatione... (SHad 807)

69

MISSA DE SANCTA TRINITATE³

- 310** *Collecta.* Concede quesumus omnipotens deus ut qui sancte et individue trinitatis atque incarnationis, nativitas, circumcisionis, apparitionis, tranfigurationis, passionis, vivifice crucis, et mortis, resurrectionis, sive ascensionis domini nostri Ihesu Christi memoriam agimus in novacione sancti spiritus morte anime resurgamus (SSub 13)

---

3. Malgrat existir una edició de les peces, les transcrivim íntegres, perquè són poc conegudes.

- 311** *Secreta.* Respice domine quesumus omnipotens deus ut nostra propicius servitutem, ut quod offerimus sancte et individue trinitatis atque incarnationis, nativitatis, circumcisionis, apparitionis, tranfigurationis, passionis, vivifice crucis et mortis, resurrectionis domini nostri Ihesu Christi comemorationem facientes. Sit tibi munus accepti, cooperante spiritu sancto atque perpetuum nostre fragilitatis subsidium (SSub 14)
- 312** *Post com. /f. 66^v/* Sumentes omnipotens deus sacra doni misterii humiliter deprecamur ut que in comemorationem sancte et individue trinitatis atque incarnationis, nativitatis, circumcisionis, apparitionis, tranfigurationis, passionis, vivifice crucis et mortis, resurrectionis, sive ascensionis domin nostri Ihesu Christi gerimus, postulante sancto spiritu in nostro proficiant infirmitatis auxilium (SSub 15)

70

- 313** *In honorem sancte Marie evangelium secundum Iohannem* In illo tempore. Stabat autem iuxta crucem... (Jn 19,15-27)

71

- 314** */f. 67/ In honorem sancte trinitatis. Prephatio*
V.D. Eterne deus. Qui cum unigenito filio tuo... (SupH 1621)
- 315** *In nativitate domini. Prephatio*
V.D. Eterne deus. Qui per incarnati verbi misterium... (SHad 38)
- 316** *In die Epyphanie domini. Prephatio*
V.D. Eterne deus. Qui cum unigenitus tuus... (SHad 89)
- 317** *In omnibus festivitatis sancte Marie. Prephatio*
V.D. Eterne deus. Et in purificatione. Annunciatione. Assumptione. Nativitate. Veneratione beate Marie semper virginis exultantibus col-laudare, benedicere et predicare. Qui et unigenitum tuum sancti spiritu obrumbatione concepit
- 318** *Per totam Qadragesimam. Prephatio*
V.D. Eterne deus. Qui corporali ieiunio... (SupH 1546)
- 319** *In sancta Pascha. Prephatio*
V.D. Equum et salutare. Te quidem... /f. 68/... (SHad 398)
- 320** *In die Ascensionis. Prephatio*
V.D. Per Christum dominum nostrum. Qui post resurrectionem suam... (SHad 499)
- 321** *In sancto Pentecosten. Prephatio*

V.D. Per Christum dominum nostrum. Qui ascendens super omnes celos... (SHad 522)

322 *In honore sacte crucis. Prephatio*

V.D. Eterne deus. Qui salutem humani generis... /f. 68^v/... (Var Cod 133)

323 *In natale apostolorum. Prephatio*

V.D. Equum et salutare. Te domine suppliciter exorare... (SHad 591)

72

324 *Hec oratio dicatur post omnes secretas*

Descendat quesumus domine spiritus tuus sanctus super hoc altare quia hec munera tue maiestati oblata... (SHad 816)

73

325 /f. 69/ Per omnia secula seculorum. *R/* Amen Dominus vobiscum. *R/* Et cum spiritu tuo Sursum corda. *R/* Habemus ad dominum. Gratias agamus domino deo nostro. *R/* Dignum et iustum est.

74

PREPHATIO COTIDIANO

326 Vere dignum et iustum est equum et salutare... (SHad 3)

327 Sanctus, sanctus, sanctus dominus deus sabaoth. Pleni sunt celi et terra gloria tua, osanna in excelsis. Benedictus qui venit in nomine domini (SHad 4)

Joan BELLAVISTA

Camí de Sant Nicolau, 4

08480 L'AMETLLA DEL VALLÈS (Barcelona)

Summary

The article includes the edition and study corresponding to Eastertime, sundays of ordinary time and Advent, with some additions at the end. Once again our Sacramentary follows the model of the *Hadrianum* Gregorian Sacramentary, and when this is not possible, which is the case on the sundays after Pentecost, the Supplemented *Hadrianum* is followed. Being a late sacramentary it has a reduccionist tendency since it doesn't consider all the options presented by the prototype. The Gelasian Sacramentary is followed rarely, and only for certain prayers, never for an entire formulary. As far as the summer-time Ember days, in the Octave of Pentecost, it represents the most ancient tradition, kept in the Tridentine Roman Missal, unlike other Catalan sacramentaries that already present the Ember days separated from the Octave.

In reference to the Ember days we observe that the readings for the mass accompany the prayer formularies, along with the antiphonated hymns. With regard to the readings we find many similarities with the Tridentine Roman Missal, and with regard to the antiphonated hymns we must say that some are common with the Gradual of Saint Romà de les Bons, of Catalan origin. We find in it a few special masses like *Missa Sancti Sepulcri*, or the votive *De Sancta Trinitate*.